

Nr 9.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion om rätt att vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för gåvor till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller för befrämjande av undervisning.

(2:a avd.)

I en inom riksdagen väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, I:271, av herr *Ohlon* har hemställts, »att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande rätt till avdrag från statlig inkomstskatt för belopp upp till en viss procent av den skattskyldiges inkomst, om den skattskyldige skänkt beloppet till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål».

Beträffande motiveringen för det i motionen framställda yrkandet får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Vid beräkning av inkomsten från särskild förvärvskälla skall enligt 20 § kommunalskattelagen från förvärvskällans intäkter avräknas alla omkostnader under beskattningsåret för intäkternas förvärvande och bibehållande. Avdrag må därvid icke ske för den skattskyldiges levnadskostnader och därtill hänförliga utgifter.

I praxis har avdrag för bidrag till vetenskaplig undervisning och forskning icke ansetts kunna medgivas, såvida bidraget icke lämnats av rörelseidkare till tekniskt-vetenskaplig forskning inom den bransch, som rörelseidkaren företräder. Icke heller har avdrag medgivits för gåvor till sociala institutioner (se t. ex. RÅ 1941 ref. nr 5 och RÅ 1941 Fi not. 534). Däremot har vid beräkning av inkomst av rörelse avdrag medgivits rörelseidkare för bidrag till välfärdsanordningar för i företaget anställda (se t. ex. RÅ 1946 Fi not. 135 och RÅ 1947 Fi not. 650).

I en vid 1950 års riksdag väckt motion II: 378 (av herr *Håstad*) hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag i syfte att avdragsrätt infördes för donationer till vetenskaplig undervisning och forskning. Utgångspunkten för motionärens yrkande vore den bestämda övertygelsen att staten, som numera så gott som

helt bure ansvaret för den vetenskapliga undervisningens och forskningens utveckling och förkovran, i framtiden icke bleve i stånd att ensam sörja därför. För att stimulera enskilda att stödja våra lärdomsanstalter i en mera verksam skala torde det vara nödvändigt att i någon form lätta på reglerna för dylika gåvor. I sitt i anledning av motionen avgivna, av riksdagen godkända betänkande nr 30 anförde 1950 års bevillningsutskott bland annat följande:

»Frågan om avdragsrätt vid taxeringen för gåvor till allmännyttiga ändamål har tidigare vid flera tillfällen varit under behandling i riksdagen. Utskottet får i detta hänseende erinra om att enligt beslut vid 1938, 1939, 1941 och 1942 års riksdagar genom särskilda författningar föreskrivits, att skattskyldig skulle äga rätt att vid taxering vissa år enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för gåvor till luftvärnet, luftskyddet, hemvärnet och sjövärnsskåren. Denna avdragsrätt upphörde med utgången av det beskattningsår, för vilket taxering verkställdes år 1943.

Genom beslut av 1943 års riksdag bemyndigades vidare Kungl. Maj:t att medgiva skattskyldig — som under beskattningsår, för vilket taxering verkställdes år 1944 eller år 1945, lämnat penninggåva ej understigande visst belopp till internationellt hjälparbete till lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder — avdrag vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt till krigskonjunkturskatt för sådan gåva.

De sålunda av riksdagen gjorde medgivandena i fråga om avdragsrätt för gåvor ha föranletts av de vid den tid, då medgivandena lämnades, föreliggande särskilda förhållandena, och de ha, såsom framgår av vad nu nämnts, varit till tiden begränsade. Av bevillningsutskottet har vid varje tillfälle, då fråga om sådan avdragsrätt varit under bedömande, uttalats, att bestämmelser av detta slag innebure en uppenbar avvikelse från de principer, som låge till grund för gällande skattelagstiftning. Utskottet har även vid upprepade tillfällen framhållit angelägenheten av att främjandet av behjärtansvärda eller eljest allmännyttiga ändamål icke skedde i form av lättnader vid beskattningen utan att, i den mån stöd från statens sida för något ändamål befunnas påkallat, detta stöd lämnades i form av anslag till det avsedda ändamålet. Då 1943 års bevillningsutskott — under uttalande av principiella betänkligheter av nu angiven art — tillstyrkte det ovannämnda bemyndigandet för Kungl. Maj:t att medgiva avdragsrätt för gåvor till internationellt hjälparbete, underströk utskottet starkt vikten av att ett medgivande av denna avdragsrätt icke finge innebära ett återbeträdande av den väg för anslagsbeviljande i form av skattelättnad, som riksdagen genom sitt tidigare ställningstagande till hithörande spörsmål velat undvika.

Det lär väl kunna antagas, att införandet av en avdragsrätt sådan som den av motionären åsyftade skulle kunna stimulera till gåvor för vetenskaplig undervisning och forskning. I nuvarande statsfinansiella läge, där statsmakterna nödgas iakttaga stor återhållsamhet i fråga om beviljande av anslag till kulturella intressen, skulle det måhända även kunna synas som om vissa skäl talade för den av motionären ifrågasatta anordningen. Det bör emellertid uppmärksammas, att i sådana fall, då en avdragsrätt kunde bli av betydelse, en avsevärd del av gåvan skulle motsvaras av därå belöpande skatt. Ur principiell synpunkt måste det anses betänkligt att i skattelagstiftningen införa en avdragsrätt, som icke är förenlig med de nu gällande grunderna för denna lagstiftning. Därest motionärens önskemål beträffande vetenskaplig undervisning och forskning skulle tillmötesgås, torde

det med tämligen stor visshet kunna förutses, att krav på en motsvarande utsträckning av avdragsrätten till andra områden komme att framställas. Vad som förekommit i samband med införandet av den under några år medgivna avdragsrätten för gåvor till luftvärnet, luftskyddet, hemvärnet och sjövärnsskåren, i vilket hänseende här må erinras om de vid 1943 års riksdag motionsvis framställda yrkandena om införande av avdragsrätt jämväl för gåvor till ett flertal andra ändamål, manar enligt utskottets mening till iakttagande av försiktighet vid bedömandet av frågan, huruvida skatteförmåner av förevarande slag böra medgivas.

Utskottet anser sig fördenskull icke böra förorda, att ytterligare skattelättnader för vetenskaplig undervisning och forskning än som redan nu äro medgivna införas i vår skattelagstiftning. Det nu rådande statsfinansiella läget kan enligt utskottets mening icke motivera ett frångående av den tidigare från riksdagens sida uttalade uppfattningen, att främjandet av allmännyttiga ändamål icke bör ske genom lättnader vid beskattningen utan att, i den mån stöd från statens sida för något ändamål befinnes påkallat, detta stöd bör lämnas genom anslag. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet den ifrågakvarande motionen.»

Vid 1951 års riksdag yrkades i motionen II: 363 (av herr Johnsson i Stockholm), att riksdagen ville för sin del uttala sin anslutning till förslaget om skattefrihet för gåvor till enskilda sociala hjälpinstitutioner intill en viss gräns och hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag i ärendet. Motionären framhöll, att vid sidan av och ofta i intimaste samarbete med de av stat och kommun bedrivna verksamheterna för att hjälpa människor i förekommande nödlägen arbetade i vårt land en stor mängd enskilda hjälpinstitutioner i samma syfte. Dessa institutioner bedreve i betydande utsträckning verksamhet, som vore av stor betydelse för samhället och enskilda människor, men som helt vore beroende av enskildas gåvomedel. Det skulle vara av en utomordentlig hjälp, om en bidragsgivare vid inkomsttaxeringen kunde få avdrag för bidrag till enskild social institution för t. ex. upp till fem procent av sin inkomst. På hemställan av 1951 års bevillningsutskott i dess betänkande nr 8 lämnades motionen av riksdagen utan åtgärd. Såsom motivering för sitt avslagsyrkande anförde utskottet i huvudsak samma principiella synpunkter, som uttalats i förenämnda betänkande nr 30 av 1950 års bevillningsutskott.

Av innehållet i *den förevarande motionen* må här återgivas följande. Det hade flera gånger varit under diskussion att bereda skattelättnader för gåvor till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller befrämjande av undervisning. Den svenska lagstiftningen innehöлле inga andra regler om skattelättnader för dylika ändamål än att vissa juridiska personer vore befriade från skatt på grund av att de dreve verksamhet, som man önskade gynna. Det syntes emellertid kunna övervägas huruvida icke en ändring i förevarande hänseende i skattelagstiftningen borde ske. Gåvor till ovan angivna ändamål hade varit och vore av stor vikt för utvecklingen i landet, och de syntes därför böra befrämjas genom skattelättnader. Enligt motsvarande amerikanska bestämmelser medgaves skattefrihet för ett be-

lopp upp till 15 procent av skattebetalarens beskattningsbara inkomst såvida beloppet skänktes till en korporation, styrelse eller samhällelig institution, som uteslutande vore organiserad för och verkade för humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller i undervisningssyfte. Dylika foundations hade varit av betydelse icke blott inom Förenta staterna utan hade främjat det kulturella och vetenskapliga livet långt utanför dess gränser bland annat i Sverige. Hur bestämmelsen borde tillämpas hade lagts i domstolarnas hand. Det syntes böra övervägas, huruvida icke själva grundtanken i det amerikanska systemet borde införlivas med den svenska lagstiftningen.

Utskottet. I förevarande motion har hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågan om rätt till avdrag vid den statliga inkomstbeskattningen för gåvor till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller till undervisningsändamål, därvid dock motionären förutsatt en begränsning av det avdragsgilla beloppet till en viss procent av den skattskyldiges inkomst. Till stöd för det framförda yrkandet har motionären framhållit den vikt gåvor till sådana ändamål hade för utvecklingen i landet, varjämte motionären hänvisat till den avdragsrätt, som i nu ifrågavarande hänseenden förefunnes enligt vissa skattebestämmelser i Amerikas förenta stater.

Frågan om avdragsrätt vid inkomsttaxeringen för gåvor till allmännyttiga ändamål har tidigare upprepade gånger varit föremål för riksdagens behandling. Enligt beslut vid 1938, 1939, 1941 och 1942 års riksdagar föreskrevs sålunda, att skattskyldig skulle äga rätt att vid taxering visst år enligt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för gåvor till luftvärnet och sjövärnsskåren. Denna avdragsrätt tillämpades senast vid 1943 års taxering. Genom beslut av 1943 års riksdag bemyndigades vidare Kungl. Maj:t medgiva, att skattskyldig vid taxering till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt år 1944 och 1945 finge åtnjuta avdrag för penninggåvor ej understigande visst belopp till internationellt hjälparbete för lindrande av nöd bland civilbefolkningen i krigshärjade länder. De sålunda gjorda medgivandena har föranletts av särskilda förhållanden och varit till tiden begränsade. Vid varje tillfälle, då fråga om sådan avdragsrätt varit under bedömande, har av bevillningsutskottet uttalats, att bestämmelser av detta slag innebure en uppenbar avvikelse från de principer, som låge till grund för gällande lagstiftning. Därvid har utskottet städs framhållit, att främjandet av behjärtansvärda eller eljest allmännyttiga ändamål icke borde ske i form av lättnader vid beskattningen utan i förekommande fall genom direkt bidrag från statens sida. Då sedermera i motionsvis framställda yrkanden liknande avdragsrätt begärts för gåvor till vetenskapliga eller humanitära institutioner har dessa varje gång avvisats av riksdagen. Sålunda yrkades i en vid 1950 års riksdag väckt motion II: 378 utredning i syfte att avdragsrätt för donationer till vetenskaplig undervisning och forskning måtte införas. Samma års bevillningsutskott erin-

rade då i sitt i anledning av motionen avgivna betänkande nr 30, vilket godkändes av riksdagen, om riksdagens ovannämnda principiella uttalanden. Jämväl 1951 års bevillningsutskott erinrade därom i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 8 i anledning av väckt motion, II: 363, vari åsyftades införandet av skattefrihet för gåvor till sociala hjälpinstitutioner.

I anledning av vad i den föreliggande motionen anförts får utskottet erinra om att de ändamål, motionären avser att främja, redan enligt gällande lagstiftning i viss utsträckning intager en förmånsställning i beskattningshänseende. Från skattskyldighet till såväl arvsskatt som gåvoskatt är sålunda befriad stiftelse eller sammanslutning, som har till huvudsakligt ändamål att främja barns eller ungdoms vård och fostran eller utbildning, vård av behövande ålderstigna, sjuka eller lytta eller att främja vetenskaplig undervisning eller forskning. Motsvarande skattebefrielse föreligger jämväl enligt förordningen om kvarlåtenskapsskatt. I fråga om inkomstbeskattningen är stiftelse med sådant ändamål som nyss sagts befriad från skattskyldighet, vid kommunalbeskattningen för annan inkomst än av fastighet och av rörelse samt vid den statliga beskattningen för annan inkomst än av rörelse.

Även om införandet av en sådan avdragsrätt vid inkomsttaxeringen, som den i den förevarande motionen avsedda, skulle kunna medverka till en ökad bidragsvillighet från enskilda donatorers sida, anser sig utskottet icke kunna förorda att ytterligare skattelättnader för befrämjandet av nu ifrågavarande ändamål införas i vår skattelagstiftning. Vad motionären anförts kan enligt utskottets förmenande icke motivera ett frångående av den tidigare från riksdagens sida uttalade uppfattningen, att främjandet av allmännyttiga ändamål icke bör ske genom lättnader vid beskattningen utan att, i den mån stöd från statens sida för något ändamål finnes påkallat, detta stöd bör lämnas genom anslag. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motionen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att motionen I: 271 av herr Ohlon om rätt att vid taxering till statlig inkomstskatt åtnjuta avdrag för gåvor till humanitära, litterära, religiösa eller vetenskapliga ändamål eller för befrämjande av undervisning icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 19 februari 1953.

På bevillningsutskottets vägnar:

ADOLV OLSSON.

Närvarande: Se under betänkandet nr 8.